

Education and Science of Ukraine dated by Jen. 1 2021 № 33)].

2. *Derzhavnyi standart pochatkovoyi osvity (u redaktsiyi postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24 lyunya 2019 r. № 688)* [State Standard of Primary Education (as drafted in the decree by the Cabinet of Ministers of Ukraine dated by Jul. 24 2019 № 688)].

3. *Kontseptsiya khudozhnyo-estetychnoho vykhovannya uchniv u zahal'noosvitnikh navchal'nykh zakladakh (Nakaz vad 26 lyutoho 2004 r. № 151/11)* [The concept of artistic and aesthetic education of students in comprehensive schools (Decree by the Ministry of Education and Science of Ukraine dated by Feb. 26 2004 № 151/11)].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ПРИБОРА Тетяна Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти

Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: історія педагогіки, дошкільна педагогіка, педагогіка початкової школи, педагогічна ергономіка.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

PRIBORA Tetyana Oleksandrivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Pre-School and Primary School Education, Volodymyr Vynnychenko Centralukrainian State Pedagogical University.

Circle of scientific interests: history of pedagogy, pre-school pedagogy, primary school pedagogy, educational ergonomics.

Стаття надійшла до редакції 03.04.2021 р.

УДК: 378.016:811.162.1'23'243

DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-196-146-151

РАНИЮК Оксана Петрівна –

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри слов'янської філології Хмельницького національного університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8859-9254>

e-mail: oksana.raniuk@gmail.com

ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ ЧИННИКИ ЕФЕКТИВНОГО ОВОЛОДІННЯ ПОЛЬСЬКОЮ МОВОЮ ЯК ІНОЗЕМНОЮ СТУДЕНТАМИ-ФІЛОЛОГАМИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Методика навчання іноземних мов не існує ізольовано, вона пов'язана з багатьма іншими науками (філософією, фізіологією, психологією, мовознавством, педагогікою та ін.), орієнтуючись на встановлені ними закономірності. Важливим є, на нашу думку, відображення психологічних закономірностей у методиці викладання польської мови. У наш час є значна кількість робіт присвячених психологічним аспектам засвоєння іноземної мови, однак здебільшого розглядаються окремі аспекти. Ми прагнемо узагальнити попередні здобутки науковців та вказати загалом, що впливає на вивчення польської мови студентами-філологами. Саме у цьому полягає *актуальність* цієї статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням психологічних та психолінгвістичних чинників засвоєння іноземної мови займалась значна кількість науковців, серед яких варто виокремити В. Арт'юмова, Б. Беляєва, Л. Виготського, І. Зимню, М. Жинкіна, О. Леонтєва, О. Лозову та ін. Особливості інтелекту, вольової та емоційної сфер студентської молоді досліджували Е. Клімов, І. Кон, Г. Костюк, П. Якобсон та інші науковці, у

працях яких ідеться про психологічні передумови формування іншомовної компетентності майбутніх фахівців.

Мета статті – узагальнити попередній досвід науковців і визначити психологічні та психолінгвістичні чинники ефективного оволодіння польською мовою як іноземною студентами-філологами у ЗВО.

Виклад основного матеріалу дослідження. Під час роботи зі студентами викладач повинен уміти використовувати психолінгвістичні та психологічні знання, зокрема оперувати основними поняттями цих наук, що дає змогу знайти оптимальні методичні шляхи для вивчення предмету. Основним завдання викладача є розвиток та вдосконалення комунікативно-мовленнєвих здібностей, опанування студентами знань та навичок підготовки і виголошення публічної промови, складання необхідних для майбутньої професійної діяльності текстів різних жанрів. Тому виникає необхідність чіткого розуміння викладачем механізму виникнення мови, який вивчається психолінгвістикою. Також важливо знати психологію юнацтва, щоб зрозуміти, як краще розвинути ті чи інші вміння під час вивчення іноземної мови у закладі вищої освіти.

Методика вивчення іноземної мови

використовує поняття психології для оптимізації процесу засвоєння теоретичних знань, розроблення принципів, форм і методів розвитку мови та вивчення прийомів взаємодії зі слухачами, адже саме психологія є важливим підґрунтям для вивчення іноземної мови. Завданням педагога є розвиток навичок ефективного мовлення, що вимагає знань щодо формування мислення, механізму виникнення мови, її форм, функцій.

Як зазначає О. Лозова, протягом десятиліть методика викладання іноземної мови орієнтувалася переважно на лінгвістичні дані й розроблялася здебільшого представниками цієї науки. Значно пізніше в методику викладання іноземної мови проникає психологія. Дійсно, процес вивчення іноземної мови буває продуктивним лише тоді, коли вчитель / викладач розуміє і враховує всі інтелектуальні, особистісні, вікові особливості учнів [8, с. 56]. «Мова – це явище лінгвістичне, але володіння мовою – явище психологічне», – зазначав Б. Беляєв [2]. Організація навчання студентів іноземної мови має враховувати вікові та психологічні особливості студентської аудиторії, що дозволить добирати найбільш ефективні прийоми, методи і засоби навчання.

Однією з передумов формування іншомовної компетентності майбутніх філологів є врахування вікових особливостей. Студенти – це особливий віковий період пізньої юності (ранньої дорослості) від 17 до 25 років. На студентські роки припадає оптимальний розвиток інтелектуальних функцій людини, який залежить від двох чинників: обдарованості (внутрішній чинник) й освіти (зовнішній чинник). Як зазначає Л. Русалкіна, науково-педагогічний працівник має організувати навчальний процес так, щоб відбулося перетворення зовнішнього, соціального чинника у внутрішній, що й буде формувати цілісну структуру інтелекту студента [11, с. 27]. Студенти, як представники специфічної студентської спільноти, об'єднані метою отримання професійної освіти у закладах вищої освіти. Їм притаманні такі особливості, як активний розвиток морально-вольових якостей, стабілізація характеру, оволодіння повним комплектом ролей дорослої людини в суспільстві, що є важливими передумовами для успішного опанування комунікативної компетенції [6].

У соціально-психологічному аспекті студент характеризується високим рівнем пізнавальної мотивації, соціальною активністю та достатньо гармонійним поєднанням інтелектуальної й соціальної зрілості. У цей період розвиток пізнавальної

сфери досягає рівня готовності особистості до виконання практично всіх видів розумової діяльності дорослих. Саме в студентські роки людині притаманна найвища активність довільної, логічної, абстрактної пам'яті, мислення, спрямоване на розв'язання розумових завдань, можливість швидкого переключення уваги під час опрацювання вербально-логічних завдань, високий рівень володіння логічними операціями, системне розуміння суті та сенсу власних дій. У студентів активується системне й осмислене використання раціональних мнемічних прийомів.

Викладач має максимально використати ці вікові психологічні особливості студентів для досягнення найвищого навчального ефекту, зокрема й для розкриття мовного, мовленнєвого, риторичного потенціалу кожного студента-філолога в процесі навчальної діяльності. Ще одна психологічна передумова формування іншомовної компетентності, – врахування індивідуально-психологічних особливостей студентів, що базуються на таких психологічних процесах, як відчуття, сприймання, уява, пам'ять, мислення, увага.

Відчуття – це побудова образів, окремих властивостей предметів зовнішнього світу в процесі безпосередньої взаємодії з ними; це перетворення енергії зовнішніх подразників у факти свідомості, в інформацію [5, с. 303]. Здатність до синестезії зорових і слухових, а також кінестетичних і статичних відчуттів сприяє розвитку іншомовного мовлення.

Такий психічний процес як сприймання виявляється в цілісному відображенні предметів, ситуацій, явищ, що виникають при безпосередньому впливі подразників на рецепторні поверхні органів відчуттів [10, с. 139]. Науковці-психологи для позначення сприймання вживають термін «перцепція», одним із різновидів якої є сприймання людини людиною – соціальна перцепція. Для мовленнєвої діяльності, зокрема й іншомовної, соціальна перцепція є важливим фактором, оскільки через зовнішні ознаки проявляються внутрішні характеристики особистості: її думки, почуття, бажання, емоційні переживання [10, с. 141]. Як зауважує В. Нищета, навмисне, методичне, сплановане певним чином сприймання є спостереженням, а спостереження за чужим та за власним мовленням – необхідна умова досягнення високих результатів у мовленнєвій діяльності [9, с. 69].

Осмислене сприймання має зв'язок із попереднім досвідом. Залежність сприймання від попереднього досвіду позначають терміном «аперцепція». Для ефективнішої

аперцепції нового навчального матеріалу викладач повинен вдало пов'язувати його з тим, що вже відомо студентам, щоб забезпечити розуміння наступного. Так, у процесі вивчення іноземної мови виникають причинно-наслідкові зв'язки. Аперцепція безпосередньо пов'язана з пам'яттю, адже ефективно запам'ятовування, відбувається лише тоді, коли ми миттєво (часто неусвідомлено) вилучаємо зі своєї скарбниці знання, накопичені раніше, у процесі попереднього досвіду, аналізуємо й оцінюємо їхню необхідність у цей момент і в подальшому житті.

Організованість та системність досвіду значно залежить від уваги студентів. С. Бучацька зазначає, що багато проблем сприйняття іншомовного мовлення починається з того, що шляхи, якими інформація надходить до нашого мозку, настільки засмічені, що корисний складник часто туди не потрапляє. Зрозуміло, що свідомість не здатна зафіксувати й опрацювати всю цю інформацію, тому важливим інструментом виступає концентрація уваги [3]. Досягати концентрації уваги дає можливість уміння утримувати її на об'єкті зацікавлення, прагнення виділити в ньому нові аспекти, ознаки, властивості та зв'язки. Обсяг уваги характеризується кількістю об'єктів чи різноманітних рис одного об'єкта, які сприймаються одночасно і виразно. Саме тому вибірковість уваги в різних людей є неоднаковою.

Основним психічним процесом, важливим для мовленнєвої іншомовної діяльності є пам'ять. Необхідність розвитку пам'яті для філолога-полоніста пояснюємо такими функціями, до виконання яких він готується: накопичувати і пам'ятати тривалий час граматичні конструкції та слова; утримувати в пам'яті образні конструкції та доповнювати їх новими, щоб збагачувати свої висловлення; дотримуватися логіки викладу; використовувати правильні синтаксичні конструкції; добирати слова відповідно до стилю та мети висловлювання тощо. Засвоєння іноземної мови має відбуватися не шляхом простого механічного повторення слів, словосполучень, речень або цілих текстів, а шляхом тренування в мовленнєвій діяльності з попереднім усвідомленням мовних особливостей [2, с. 12].

Психічні процеси, про які йшлося вище, психологи вважають пізнавальними. Об'єднує ці процеси увага – динамічний бік свідомості, який характеризує ступінь її спрямованості на об'єкт і зосередження на ньому з метою забезпечити його адекватне відображення

протягом часу, потрібного для виконання певного акту діяльності або спілкування [5, с. 56]. Із мовленням, пов'язана довільна увага, адже вона опосередкована соціально виробленими способами організації поведінки та комунікації [5, с. 72].

Особливий вплив на мовлення людини має її емоційно-вольова сфера. Емоції – це стани, пов'язані з оцінкою значення для індивіда факторів, які діють на нього, що виражаються у формі безпосередніх переживань задоволення або незадоволення його актуальних потреб [5, с. 609]. До емоцій психологи відносять інтерес, радість, здивування, сум, сором, страх, відразу, презирство, ніжність, безпомічність, покору, гордість, силу, упертість.

Почуття – одна з основних форм вираження власного ставлення до предметів і явищ дійсності, емоційні переживання, у яких відбувається стійке ставлення індивіда до предметів або процесів зовнішнього світу [5, с. 594]. Емоції, почуття у процесі спілкування передаються від людини до людини, є вагомим доповненням до змістового компонента, який сприймає людина у спілкуванні. Тому, опановуючи мову, людина повинна опанувати не лише вербальний компонент мовлення, а й невербальний, який є транслятором емоцій та почуттів та разом з інтонацією, ритмом, мімікою, жестами, рухами тіла людини. Запорукою гармонійного спілкування, досягнення комунікативної мети є вміння враховувати емоційний стан співрозмовника, а також уміння керувати власними емоціями та передавати їх.

Особливого значення невербальний компонент спілкування набуває під час вивчення й використання іноземної мови. М. Кекош зазначає, що в цьому процесі невербальна комунікація відіграє ще більшу, важливішу роль, ніж в опануванні мови рідної. Не достатнє розуміння лексичних чи граматичних конструкцій часто можна компенсувати саме невербальними засобами, що допомагає краще інтерпретувати ту чи іншу комунікативну ситуацію. Поєднання вербального й невербального спілкування іноземною мовою може полегшити запам'ятовування нових слів або граматичних структур [7, с. 154].

Водночас особливого значення володіння невербальними засобами комунікації набуває у спілкуванні з носіями іноземної мови, до чого й готуються майбутні філологи. Незнання характерних основ невербальної поведінки іншого народу (носія іншої мови) призводить до непорозумінь та певного конфлікту під час крос-культурного спілкування [12, с. 15]. Відомо, що в різних

культурах жести, міміка, погляд, навіть відстань між співрозмовниками мають різне смислове значення. Прийнятні в одній культурі, вони можуть недоречно сприйматися чи інтерпретуватися носіями іншої культури. Але володіння невербальними засобами спілкування, типовими для тієї чи іншої іноземної мови, не тільки допомагає уникати певних конфліктних ситуацій, а й дає можливість краще орієнтуватися в різних мовних ситуаціях, регулювати власну поведінку під час розмови з носієм іноземної мови, сприймаючи емоції та наміри співрозмовника, його реакції на комунікативний процес; дає можливість транслювати власні емоції, почуття. М. Кекош підкреслює, що засвоєння невербальних явищ іноземної культури не повинно здійснюватися шляхом механічного запам'ятовування значень усіх жестів, міміки тощо. Варто розвивати певну чутливість до культури поведінки носіїв іноземної мови, формувати здатність і готовність розуміти ментальність носіїв мови [7, с. 155].

Складником емоційно-вольової сфери людини є воля – здатність людини досягати поставленої мети в умовах подолання перешкод, що проявляється в самодетермінації й саморегуляції діяльності та різних психічних процесів [5, с. 63]. Результатом цілеспрямованого розвитку волі є вищі вольові якості: рішучість, наполегливість, цілеспрямованість, самостійність, здатність до самоконтролю й саморегуляції, здатність здійснювати вибір, принциповість, ініціативність, витримка, організованість, дисциплінованість, сміливість, здатність розрізняти суспільне й особисте тощо [9, с. 76]. Навчання мови, зокрема й іноземної, має опиратися на вищезгадані риси. Останні є уже достатньо вираженими в студентському віці. Водночас зміст мовного матеріалу повинен орієнтувати студентів на усвідомлення важливості означених якостей для майбутньої професійної діяльності, для забезпечення ефективної комунікації іноземною мовою.

Отже, потенціал психічних процесів, емоційно-вольової сфери студентів-філологів, детермінований і пов'язаний із мовленням. Серед сучасних науковців, які досліджують особливості методики викладання іноземної мови, ведеться дискусія щодо первинного підходу до навчання іноземної мови, яка базується на психологічних особливостях. Витоки дискусії – у відомому постулаті Л. Виготського: «Можна сказати, що засвоєння іноземної мови йде шляхом прямо протилежним тому, як відбувається розвиток рідної мови. Дитина ніколи не починає

засвоєння рідної мови з вивчення абетки, з читання і письма, зі свідомої побудови фрази, зі словесного визначення значення слова, з вивчення граматики, але все це зазвичай стоїть на початку засвоєння іноземної мови. Дитина засвоює рідну мову несвідомо, а іноземну мову – свідомо й цілеспрямовано. Тому можна сказати, що розвиток рідної мови відбувається знизу вгору, тоді як розвиток іноземної йде згори донизу» [4, с. 924]. З іншого боку – повноцінне опанування іноземної мови нічим не відрізняється від володіння мовою рідною: мовець набуває здатності мислити іноземною мовою, володіє мовною інтуїцією.

Звідси постає дискусія щодо основного підходу до викладання іноземної мови. Сутність її полягає в такій дилемі: ефективне навчання іноземної мови можливе дискурсивним шляхом, коли навчання мови постійно підтримується перекладом із рідної на іноземну й навпаки, чи шляхом застосування «прямого методу», коли ті, хто вивчає іноземну мову, засвоюють її так, як колись засвоювали мову рідну, тобто переважно шляхом мовленнєвої практики. Одним із різновидів прямого методу є метод «повного занурення». Він полягає в тому, що об'єкт навчання занурюють у нове, незвичне для нього мовне середовище. Рідною мовою вголос не вимовляється жодного слова, щоб уникнути звернення до перекладу. Хоча перекладу таки навчають, але на більш пізніх етапах (для оволодіння перекладом потрібно добре знати обидві мови). Акцент робиться на повторенні ідіоматичних структур: об'єкт навчання тренується доти, поки не засвоїть ту або іншу структуру.

О. Лозова правомірно зауважує, що ні перший, ні другий шлях опанування іноземної мови не може бути єдино можливим. Потрібно шукати альтернативу. Основою навчання іноземної мови є постійна практика, мовленнєве вправління, у якому потрібно домагатися того, щоб об'єкт навчання, говорячи, зосереджувався не стільки на особливостях мовних засобів, скільки на тих думках, які висловлюються за їх допомогою. Тобто, мовлення має бути не репродуктивним, а продуктивним. Репродуктивності мовлення сприяє мотивованість мовця до висловлювання. Але від вивчення теоретичних знань відмовлятися не потрібно. Без навичок лінгвістичного аналізу неможливо якісно опанувати читання, письмо, неможливо усвідомлювати факти іноземної мови [8, с. 57].

На нашу думку, саме поєднанням активної мовленнєвої практики й засвоєння теоретичних основ польської мови можливо

досягнути її продуктивного опанування. Варто мати на увазі також зауваження науковців, які досліджують особливості навчання іноземних мов, стосовно того, що процес навчання іноземної мови супроводжується виробленням у тих, хто навчається, нових психо-фізіологічних механізмів, за допомогою яких вони повинні дещо інакше відображати об'єктивну дійсність, тобто дещо іншими мовними засобами думати про неї [2, с. 13]. Дійсно, опановуючи іноземну мову, людина має усвідомити й іншу мовну картину світу. Зазвичай рідномовна свідомість формується стихійно, тоді як формування мовної свідомості чужого народу є важким та тривалим процесом. Хоча рідна мова в цьому випадку є базою, необхідною умовою формування іншомовної свідомості. Щоб засвоєння іноземної мови набуло осмисленого характеру, студентів варто розкрити внутрішні закони іноземної мови, її зміст порівняно з відповідними законами рідної мови, які повинні стати об'єктом рефлексії. Завданням викладача є допомогти студентів вписати у свій індивідуальний контекст новий світогляд, який представлений іноземною мовою. Саме так формується свідомість білінгвізму.

Подібні думки висловлює О. Лозова, виходячи з того, що змістові параметри мислення різних народів (носіїв різних мов) є різними. Дослідниця зауважує, що, маючи на увазі зміст мислення, доцільно розрізняти в ньому два аспекти – об'єктивний і суб'єктивний або, інакше кажучи, об'єктивний зміст і суб'єктивний зміст. Під об'єктивним змістом мислення розуміють реальні зв'язки й відносини, що воно відображає. До суб'єктивного змісту мислення відносять поняття й судження, що є суб'єктивним образом об'єктивного світу [8, с. 17]. Тому, користуючись іншомовними словами, мовець для оформлення своєї думки має скористатися поняттями, які виражаються словами іноземної мови, і ці поняття можуть не збігатися з поняттями, сформульованими рідною мовою.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, студенти – це представники специфічної молодіжної спільноти, об'єднаної метою отримати професійну освіту в закладах вищої освіти. Їм притаманні такі особливості, як активний розвиток морально-вольових якостей, стабілізація характеру, оволодіння повним комплектом ролей дорослої людини в суспільстві, що є важливими передумовами для успішного опанування комунікативної компетенції. У студентському віці з'являється найбільше можливостей для всебічного

розвитку особистості, зокрема підвищується пізнавальна мотивація, зростає пластичність в утворенні складних психомоторних навичок, відбувається важливий процес структурування інтелекту, домінує довільна, логічна пам'ять, знання перетворюються в систему, інтенсивно розвивається здатність зосереджуватися, перекоцентрувати. Навчаючи студентів іноземної мови, викладач повинен використовувати знання із загальної, вікової, педагогічної психології, психолінгвістики. Зокрема – чітко уявляти психологічні закономірності засвоєння іноземної мови й моделювати цей процес. Перспективу наукового дослідження вбачаємо в аналізі мнемотехнік, спрямованих на підвищення ефективності вивчення польської мови як іноземної.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бабанский Ю. К. Оптимизация процесса обучения (общедидактический аспект). Москва: Педагогика, 1977. 256 с.
2. Беляев Б. В. Очерки по психологии обучения иностранным языкам. Москва: Просвещение, 1965. 227 с.
3. Бучацька С. М. Психологічні механізми оволодіння іноземним мовленням мовною особистістю. URL: <http://library.vspu.net/bitstream/handle/123456789/1632/psiholog.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
4. Выготский Л. С. Психология развития человека. Москва: Изд-во Смысл; Изд-во Эксмо, 2005. 1136 с.
5. Головин С. Ю. Словарь практического психолога / сост. С. Ю. Головин. Минск: Харвест, 1998. 622 с.
6. Изаренков Д. И. Базисные составляющие коммуникативной компетенции и их формирование на продвинутом этапе обучения студентов-нефилологов. *Русский язык за рубежом*. 1990. № 4. С. 54–60.
7. Кекош М. Л. Невербальні засоби комунікації на заняттях з іноземної мови у школі. *Молодь і ринок*. 2017. № 3 (146). С. 152–156.
8. Лозова О. М. Психологічні аспекти засвоєння іноземної мови: Навчально-методичний посібник. Київ, 2010. 143 с.
9. Нищета В. А. Методика формування риторичної компетентності учнів основної школи: монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 340 с.
10. Основи загальної психології : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. III–IV рівня акредитації / Полозенко О. В., Омельченко Л. М., Яшник С. В. та ін. [У 2-х т.]. Київ: НУБіП, 2009. Т. 1. 322 с.
11. Русалкіна Л. Г. Урахування психологічних і вікових особливостей студентів медичних ВНЗ у

процесі навчання англомовного спілкування. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2015. № 9 (40). С. 26–28.

12. Сысоев П. В. Язык и культура: в поисках нового направления в преподавании культуры страны изучаемого языка. *Иностранные языки в школе*. 2001. № 4. С. 12–18.

REFERENCES

1. Babanskyi, Y. K. (1977). *Optymyzatsiya protsessa obucheniya (obshchedydaktycheskyi aspekt)*. [Optimization of the learning process (general didactic aspect)]. Moskva.

2. Beliaev, B. V. (1965) *Ocherky po psykholohyy obucheniya ynostrannym yazykam*. [Essays on the Psychology of Teaching Foreign Languages]. Moskva.

3. Buchatska, S. M. *Psykholohichni mekhanizmy ovolodinnia inozemnym movlenniam movnoiu osobystistiu*. [Psychological mechanisms of mastering a foreign language language personalit].

4. Vyhotskyi, L. S. (2005). *Psykholohyia razvytyia cheloveka*. [Psychology of human development]. Moskva.

5. Holovyn, S. Y. (1998). *Slovar praktycheskoho psykholoha*. [Practical Psychologist’s Dictionary]. Minsk.

6. Izarenkov, D. Y. (1990). *Bazisnye sostavliaiushchie kommunikativnoi kompetentsii i ikh formirovanie na prodivinutom etape obucheniia studentov-nefilolohov*. [The basic components of communicative competence and their formation at the advanced stage of teaching non-philological students].

7. Kekosh, M. L. (2017). *Neverbalni zasoby komunikatsii na zaniattiakh z inozemnoi movy u shkoli*. [Non-verbal means of communication in foreign language classes at school].

8. Lozova, O. M. (2010). *Psykholohichni aspekty zasvoiennia inozemnoi movy*. [Psychological aspects of foreign language acquisition]. Kyiv.

9. Nyshcheta, V. A. (2017). *Metodyka formuvannia rytorychnoi kompetentnosti uchniv osnovnoi shkoly*. [Methods of forming the rhetorical competence of primary school students]. Kyiv.

10. *Osnovy zahalnoi psykholohii: navch. posib. dlia studentiv vyshch. navch. zakl. III–IV rivnia akredytsatsii*. (2009). [Fundamentals of general psychology]. Kyiv.

11. Rusalkina, L. H. (2015). *Urakhuvannia psykholohichnykh i vikovykh osoblyvostei studentiv medychnykh VNZ u protsesi navchannia anhlovnoho spilkuvaniia*. [Taking into account the psychological and age characteristics of medical students in the process of learning English communication].

12. Sysoev, P. V. (2001). *Yazyk i kultura: v poiskakh novoho napravleniia v prepodavanii kultury strany izuchaemoho yazyka*. [Language and culture: In the search for a new direction in teaching the culture of the country the language is studied].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

РАНИЮК Оксана Петрівна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри слов’янської філології Хмельницького національного університету.

Наукові інтереси: методика навчання польської мови у вищій школі, формування риторично компетентного філолога.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

RANIUK Oksana Petrivna – Ph.D. in Pedagogical Sciences, Senior Lecturer of the Department of Slavic Philology, Khmelnytsky National University

Circle of scientific interests: methods of teaching the Polish language in higher school, formation of rhetorically competent philologist.

Стаття надійшла до редакції 28.04.2021 р.

УДК. 159.9.072.432

DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-196-151-156

РЖЕВСЬКА-ШТЕФАН Злата Олександрівна –

кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та психології Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-0721-4365>
e-mail: rzlata@yahoo.com

**ОСОБЛИВОСТІ УЧБОВОЇ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ
В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ**

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Проблема мотивації учбової діяльності студентів завжди була

дуже актуальною, проте умови сьогодення ставлять нові виклики як перед студентами, так і перед викладачами. Дистанційне